

КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ФОРМА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ

© 2015 КАЛІНІЧЕНКО Л. Л.

УДК 336.77

Калініченко Л. Л.

Кредитування підприємництва як форма фінансової підтримки

У статті розглянуто сучасні методи кредитування підприємництва в Україні та надання практичних рекомендацій щодо вибору конкретної форми і способу кредитування, які залежать від особливостей діяльності позичальника, його кредитоспроможності, цілей і об'єктів кредитування. Сьогодні в банківській практиці найбільш поширеними методами кредитування є кредитна лінія, овердрафт, разовий строковий кредит. Кожний із цих методів має свої особливості та характеристики, які підходять для конкретних сфер діяльності організації. Виявлено, що перевагою кредитної лінії є те, що є те, що позичальнику надається можливість у рамках установленого ліміту використати кредитні кошти безпосередньо в момент виникнення необхідності, що в свою чергу дозволяє знизити витрати на обслуговування кредиту, але основними вадами цього методу кредитування є те, що при виникненні труднощів з погашенням попереднього траншу банк може зменшити або закрити кредитний ліміт, а на незатребуваний ліміт кредитної лінії ввести додаткову комісію. Овердрафтне кредитування відзначається швидкою процедурою отримання кредиту, може надаватися без наявності забезпечення, не має цільового характеру, дозволяє здійснювати платежі з поточного рахунку, водночас процентна ставка за овердрафтом вище, ніж по інших кредитах, також мінусом є необхідність в обов'язковому порядку у визначений, досить короткий термін погашати заборгованість по кредиту. Кредитування в порядку одноразової видачі коштів відрізняється простотою в наданні та послідовністю в організації процесу кредитування, але нарахування процентів відбувається відразу після перерахування коштів позичальнику на всю суму отриманого кредиту. Отже, приймаючи рішення про отримання банківського кредиту, підприємець має обрати той чи інший метод кредитування, враховуючи всі переваги та недоліки вибраного методу.

Ключові слова: кредитна лінія, контокорентний кредит, овердрафт, разовий строковий кредит

Рис.: 6. **Табл.:** 1. **Формул.:** 2. **Бібл.:** 12.

Калініченко Людмила Леонідівна – доктор економічних наук, доцент кафедри фінансів, Український державний університет залізничного транспорту (пл. Фейєрбаха, 7, Харків, 61050, Україна)

Email: kalinichenkol@mail.ru

УДК 336.77

УДК 336.77

Калініченко Л. Л. Кредитование предпринимательства как форма финансовой поддержки

В статье рассмотрены современные методы кредитования предпринимательства в Украине и предложены практические рекомендации относительно выбора конкретной формы и способа кредитования, которые зависят от особенностей деятельности заемщика, его кредитоспособности, целей и объектов кредитования. Сегодня в банковской практике наиболее распространенными методами кредитования являются кредитная линия, овердрафт, разовый срочный кредит. Каждый из этих методов имеет свои характерные особенности, которые подходят для конкретных сфер деятельности организации. Выведено, что преимуществом кредитной линии является то, что заемщику предоставляется возможность в рамках установленного лимита использовать кредитные средства непосредственно в момент возникновения необходимости, что, в свою очередь, позволяет снизить затраты на обслуживание кредита, однако, основным недостатком этого метода кредитования является то, что при возникновении сложностей с погашением предыдущего транша банк может уменьшить или закрыть кредитный лимит, а на невостребованный лимит кредитной линии ввести дополнительную комиссию. Овердрафтное кредитование отличается быстрой процедурой получения кредита, может предоставляться без наличия обеспечения, не имеет целевого характера, позволяет осуществлять платежи с текущего счета, в то же время процентная ставка по овердрафту выше, чем по другим кредитам, также минусом является необходимость в обязательном порядке в определенный, достаточно короткий срок погасить задолженность по кредиту. Кредитование в порядке единовременной выдачи средств отличается простотой в предоставлении и последовательностью в организации процесса кредитования, но начисление процентов происходит сразу после перечисления средств заемщику на всю сумму полученного кредита. Таким образом, принимая решение о получении банковского кредита, предприниматель должен

Kalinichenko L. L.

Crediting Businesses as a Form of Financial Support

In the article the modern methods of crediting businesses in Ukraine have been considered and practical recommendations on choosing a particular form and method of crediting, which depends on the characteristics of the borrower activities, its creditworthiness, crediting purposes and objects have been offered. Today the most common crediting methods in the banking practice are: credit line, overdraft, non-instalment term credit. Each of these methods has its own characteristics, which are suitable for specific areas of the organization activity. It has been found that the credit line benefit is that the borrower is given an opportunity within the fixed limit to use the credit funds immediately at the moment the need arises, which in its turn allows reducing the cost of the credit servicing, however, the main disadvantage of this method of crediting is that in the case of difficulties with the repayment of the previous tranche the bank may reduce or cancel the credit limit and enter an additional fee on the unclaimed credit line limit. Overdraft crediting is characterized by a rapid procedure of obtaining a credit, can be granted without security, does not have a targeted character, allows providing payments from the current account, at the same time the interest rate on the overdraft is higher than that on other credits, and another disadvantage is the requirement of mandatory and in a certain, relatively short time repaying the credit. Crediting in terms of lump-sum cash disbursement is characterized by simplicity in granting and consistency in the organization of the crediting process, but the accrual of interests occurs immediately after the transfer of funds to the borrower on the full amount of the received credit. Thus, when deciding on obtaining a bank credit the entrepreneur has to choose one or another method of crediting taking into account all the advantages and disadvantages of the chosen method.

Key words: credit line, current account credit, overdraft, non-instalment term credit

Pic.: 6. **Tabl.:** 1. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 12.

выбрать тот или иной метод кредитования, учитывая все преимущества и недостатки выбранного метода.

Ключевые слова: кредитная линия, контокоррентный кредит, овердрафт, разовый срочный кредит

Рис.: 6. Табл.: 1. Формул: 2. Библ.: 12.

Калиниченко Людмила Леонидовна – доктор экономических наук, доцент кафедры финансов, Украинский государственный университет железнодорожного транспорта (пл. Фейербаха, 7, Харьков, 61050, Украина)

Email: kalinichenkoll@mail.ru

Kalinichenko Liudmyla L. – Doctor of Science (Economics), Associate Professor, Department of Finance, Ukrainian State University of Railway Transport (pl. Feyerbakra, 7, Kharkiv, 61050, Ukraine)

Email: kalinichenkoll@mail.ru

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими та практичними завданнями. Основну частку доходу державного бюджету в економічно розвинутих країнах забезпечують підприємства малого і середнього бізнесу. У нашій країні частка підприємств малого та середнього бізнесу досі залишається незначною. Основною проблемою, яка не дає малому бізнесу активно розвиватися, є фінансова проблема [1]. Банківський кредит є одним з головних джерел вирішення проблеми фінансового забезпечення стабільної роботи, розвитку та модернізації підприємств різних галузей народного господарства. Банківські установи, у свою чергу, враховуючи пріоритети грошово-кредитної політики, власні інтереси та потреби позичальників, розробляють різноманітні продукти та акції для задоволення фінансових потреб представників малого та середнього бізнесу, застосовують різні методи кредитування, які визначають форму кредитного рахунку, порядок видачі та погашення, методи контролю за цільовим використанням кредиту та засоби регулювання заборгованості.

Аналіз останніх дослідження і публікації. Різні аспекти кредитування малого й середнього бізнесу постійно перебувають у полі зору вітчизняної та зарубіжної економічної науки. Сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку банківського кредитування в Україні розглядають такі українські науковці як Л. О. Примостка [2], Н. К. Жукова, Н. В. Зражевська [3], Я. І. Чайковський [4], І. Б. Шевчук [5], Н. М. Чиж, Д. В. Смолич [6] та інші.

Роль банківського кредитування у фінансовому забезпеченні розвитку реального сектора економіки України аналізується у працях О. М. Біломістного [7], А. В. Кузнецової [8], В. Я. Вовка [9], Н. П. Мацелюха, О. М. Унінця [10]

та інших вчених. Водночас, відаючи належне науковим напрацюванням українських учених із цієї проблематики, слід зауважити, що існує потреба в її подальшому дослідженні, оскільки постійно постає питання вибору методів і форм фінансування та пошуку нових шляхів розвитку ринку банківського кредитування в Україні.

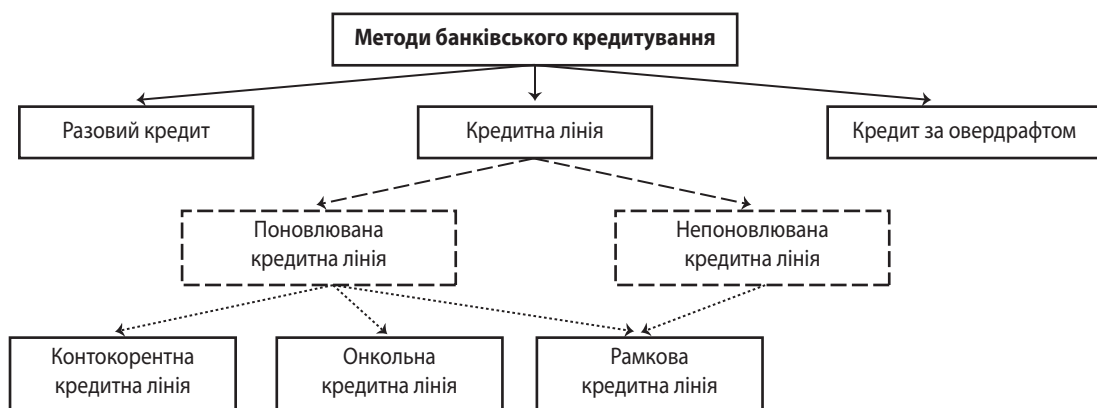
Метою статті є аналіз сучасних методів кредитування підприємництва в Україні, а також надання практичних рекомендацій щодо вибору тієї чи іншої форми та методу кредитування.

Виклад основного матеріалу. Метод банківського кредитування – це спосіб та процедура надання банківського кредиту. Вибір конкретного методу кредитування залежить від особливостей діяльності позичальника, його кредитоспроможності, цілей і об'єктів кредитування.

У банківській практиці найбільш поширеними методами кредитування є кредитна лінія, контокоррентний кредит, овердрафт, разовий строковий кредит (рис. 1).

Кожен з цих методів відрізняється своїми певними характеристиками та особливостями, які підходять для певної сфери діяльності організації. Також такі види кредитування залежать від характеру угоди, для якої і вибирається цей метод.

Кредитування в порядку одноразової видачі коштів (разовий кредит) – найбільш традиційний варіант видачі кредиту, відрізняється простотою в наданні та послідовністю в організації процесу кредитування. Необхідність його полягає в тому, що клієнт одноразово потребує додаткових ресурсів, тобто клієнт отримує всю суму одночасно в межах встановленого в кредитному договорі розміру кредиту.

Рис. 1. Методи банківського кредитування

Кредитна лінія відрізняється від класичного кредиту тим, що видача кредитних коштів відбувається не відразу всією сумою, а певними частинами (траншами) в рамках встановленого ліміту, по мірі виникнення у позичальника потреби в кредитних ресурсах.

Кредит за овердрафтом використовується для усунення платіжних розривів, що виникають у процесі фінансово-господарської діяльності, тобто тільки на короткий період часу.

Розглянемо більш детально кредитування за кредитною лінією.

Кредитна лінія – сума коштів, яка надається банком клієнту траншами на умовах повернення, строковості, платності, цільового характеру використання для задоволення поточних потреб у межах встановленого ліміту (максимальна сума, яку можна взяти у кредит) та протягом періоду часу, визначеного кредитним договором.

Строк дії договору кредитної лінії визначається виходячи з об'єкта кредитування, але, як правило, становить від 1 до 3 років.

Розмір відсоткової ставки за користування кредитною лінією встановлюється за домовленістю сторін, але не може бути нижчим від базової (гранично мінімальної) відсоткової ставки. Плата за користування кредитною лінією, крім процентів за кредит, може включати комісійну винагороду, яка встановлюється за домовленістю сторін.

Оформлення документів на видачу кредиту здійснюється один раз при укладанні договору на відкритті позикового рахунку. В подальшому позичальник використовує кредит у межах ліміту кредитування виключно на цілі, вказані в договорі, без додаткового оформлення документів на видачу кредиту.

Ліміт кредитної лінії може переглядатися за згодою сторін як на вимогу банку (при погіршенні фінансового стану позичальника, зменшення вартості засобів забезпечення тощо), так і по обґрунтованому клопотанню позичальника (при збільшенні обсягів виробництва, товарообігу).

У разі погіршення фінансового стану позичальника банк має право на певний період відмовити позичальнику в одержанні чергового траншу, або взагалі припинити кредитування та вимагати дострокового повернення раніше наданого кредиту, що в обов'язковому порядку обумовлюється в договорі кредиту.

Методика розрахунку кредитного ліміту визначається банками самостійно, але основними критеріями виступають показники оборотності активів позичальника, наявність сезонних факторів виробництва, забезпеченість власними оборотними засобами [2].

Розмір кредитного ліміту можна розрахувати за формулою (1)

$$P = (BZ + NB + GP + DZ + TB) - (KZ + BK) \quad (1)$$

де P – розмір кредитного ліміту;

BZ – виробничі запаси;

NB – незавершене виробництво;

GP – готова продукція;

DZ – дебіторська заборгованість;

TB – товари відвантажені;

KZ – кредиторська заборгованість;

BK – власні кошти.

Кредитна лінія дозволяє використовувати клієнту більше коштів, ніж є на його розрахунковому рахунку, тобто мати негативний баланс, який обмежується лімітом згідно з умовами договору. Погашення кредитної лінії відбувається автоматично при будь-якому надходженні коштів на розрахунковий рахунок. При цьому, в першу чергу, списуються відсотки, а сума, що залишилася, йде в рахунок погашення основного боргу. Це робить кредитну лінію досить зручним інструментом [3].

Підставами для укладення кредитного договору в порядку кредитної лінії є:

- необхідність оперативного отримання коштів протягом тривалих проміжків часу;
- постійний характер потреби в додаткових джерелах протягом певного часу;
- доцільність економії коштів і часу як з боку позичальника, так і з боку банку за оформлення одного кредитного договору замість оформлення кількох та ін.

Основними атрибутами договору про надання кредитної лінії є:

- термін дії договору, після закінчення дії якого кредит має бути повністю погашений;
- процентна ставка, виражена в річних;
- часова база для розрахунку відсотків (365 або 360 днів);
- ліміт кредитної лінії.

Перевагами кредиту за технологією кредитної лінії є те, що позичальнику надається можливість в рамках встановленого ліміту використати кредитні кошти безпосередньо в момент виникнення необхідності, що, у свою чергу, дозволяє знизити витрати на обслуговування кредиту.

Кредитна лінія, що відкривається позичальнику, може бути відновлювальна та невідновлювальна.

Невідновлювальна (проста; з лімітом вибірки) кредитна лінія передбачає, що сума кредиту перераховується на розрахунковий рахунок організації не відразу, а певними частками – траншами. Суми та дати надання конкретних траншей обумовлюються у кредитному договорі (графік вибірки кредитної лінії) або визначаються на підставі заяв позичальника. Після вибірки всієї суми ліміту він закривається і другий раз позичальник ним скористатися не може. Плюси і мінуси невідновлювальної кредитної лінії розглянемо на рис. 2.

Відновлювальна (револьверна) кредитна лінія – це схема кредитування, що дозволяє позичальнику отримувати кошти періодично у міру потреби в межах заздалегідь встановленого ліміту, погасивши всю суму заборгованості або її частину, проводити повторне запозичення протягом строку дії кредитної лінії. По мірі освоєння кредитної лінії зобов'язання банку знижується, при погашенні кредиту відбувається відновлення ліміту заборгованості. У позичальника з'являється можливість на отримання наступної частини кредиту.

Відновлювальні кредитні лінії діляться на дві категорії – з лімітом видачі та лімітом заборгованості.

Кредитна лінія з лімітом видачі передбачає, що позичальник може отримати кредитні кошти тільки певну

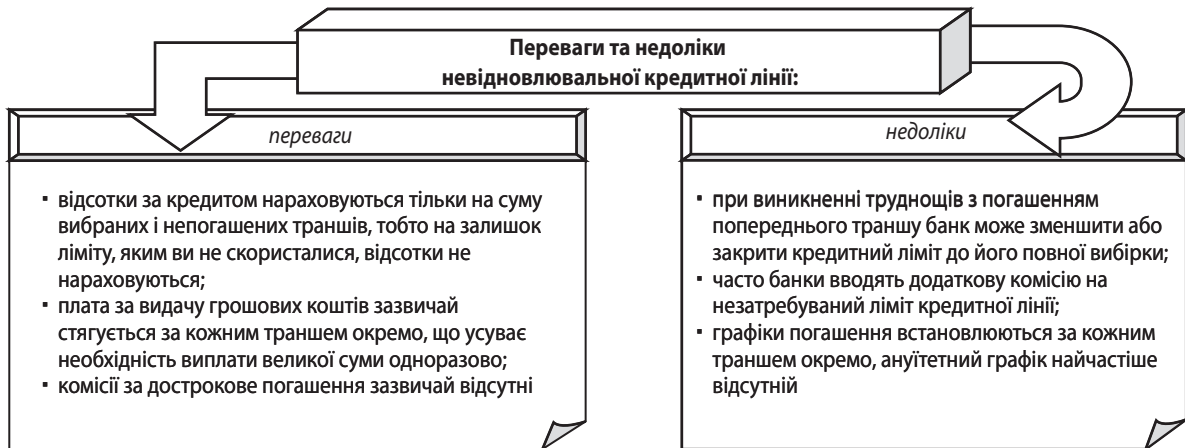

Рис. 2. Переваги та недоліки невідновлювальної кредитної лінії

кількість разів. При цьому загальна кількість всіх траншів не може перевищувати ліміт заборгованості.

Кредитна лінія з лімітом видачі використовується для таких потреб:

- купівля активів, які сприяють розширенню виробництва (обладнання, транспорт, приміщення);
- придбання матеріалів і товарів, оплата послуг, виплата заробітної плати та податків, поповнення оборотних коштів підприємства.

Перевагою кредитної лінії з лімітом видачі є те, що позичальник гарантовано отримує доступ до кредитних коштів у терміни, обумовлені в договорі. Крім того, якщо у позичальника зникає потреба у кредитних коштах, він може відмовитися від отримання частин позики. Також позичальник має право в потрібні для себе терміни, у відповідності з встановленим кредитним договором порядком, скористатися позиковими коштами.

Кредитна лінія з лімітом заборгованості передбачає, що позичальник при погашенні кредитного боргу може знову користуватися кредитними коштами, при цьому обмежується тільки розмір заборгованості, а ліміт видачі грошових коштів обмежень не має. Тобто, чим швидше позичальник повертає запозичені гроші, тим раніше він отримує нову позику. Лінія з лімітом заборгованості доречна у випадку, якщо підприємцю періодично потрібне запозичення на короткий термін.

чення на короткий термін.

Кредитні лінії поділяються на кілька видів: рамкова кредитна лінія, онкольна кредитна лінія, контокорентна кредитна лінія, кредитна лінія свінг (рис. 1).

Кредитна лінія свінг (від англ. *swing* – коливання) – дозволяє використовувати відкриту кредитну лінію двома фірмами в певній черговості (поширена у США).

Рамкова (цільова) кредитна лінія являє собою домовленість позичальника і банку про те, що банк готовий оперативнo укласти кредитні договори або відкривати кредитні лінії у заздалегідь визначеному обсязі і на раніше встановлених умов. Така кредитна лінія, як правило, використовується у випадках оплати окремих поставок товарів у рамках контрактів, що реалізуються протягом певного періоду, а також фінансування етапів здійснення витрат, пов'язаних з реалізацією цільових комерційних програм.

Для відкриття рамкової кредитної лінії потрібно надати кредитору проект, на який планується витратити кошти. Саме цільове призначення і є головною відмінною рисою рамкової кредитної лінії від інших її видів. Плюси і мінуси рамкової кредитної лінії відображені на рис. 3

Контокорентна кредитна лінія (з італ. «поточний рахунок» *conto* – рахунок, *corrente* – поточний) – схема, за якою кредити безперервно і автоматично видаються і погашаються, відбиваючись на єдиному активно-пасивному

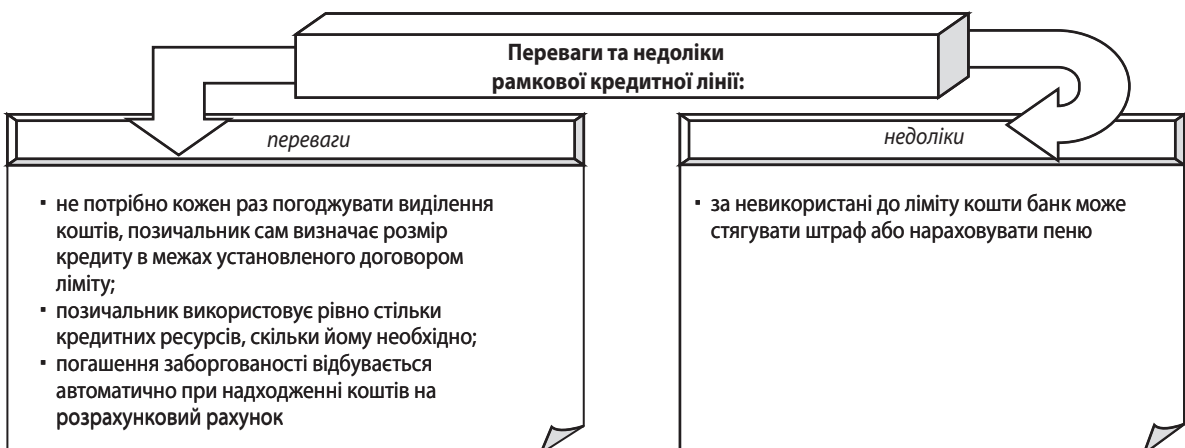

Рис. 3. Переваги та недоліки рамкової кредитної лінії

контокорентному рахунку в межах встановленого ліміту і обумовленого часу. Надається юридичним особам з винятково високою кредитною репутацією, відповідно до їх кредитних потреб.

Сутність контокоренту полягає в тому, що банк і клієнт укладають між собою договір, на підставі якого протягом визначеного в договорі часу (контокорентний період) не регулюють свої грошові претензії один до одного, з тим щоб згодом, по мірі їх накопичення, мати можливість одразу підвести загальне сальдо. Таким чином, банк і його клієнт можуть, незважаючи на взаємну заборгованість, вільно розпоряджатися сумою грошових коштів, яка дорівнює сумі платежів до закінчення контокорентного періоду або заздалегідь обумовленої дати звірки взаємної заборгованості, та сплачують лише виведене сальдо.

По закінченні контокорентного періоду розраховуються підсумкові суми по дебету і кредиту рахунку, з урахуванням нарахованих відсотків, і визначається сальдо за рахунком. Дебетове сальдо по контокорентному рахунку вказує на те, що боржником за кредитом є клієнт, а креди-

тве – що боржником є банк. Боржник по контокорентному кредиту повинен перерахувати кредитору всю суму кредиту з відсотками. Якщо боржник – клієнт, то він списує з розрахункового рахунку суму, а для банку, якщо банк – то він зараховує її на розрахунковий рахунок клієнта.

Відсотки по контокорентному кредиту обчислюються виходячи з суми фактично використаного кредиту і процентної ставки

Відсотки за контокорентному кредиту обчислюються за формулою (2):

$$P_n = \frac{K \times C \times \Pi}{360 \times 100}, \quad (2)$$

де P_n – сума відсотків за кредит;
 K – сума дебетових сальдо за розрахунковий період;
 C – процентна ставка;
 Π – кількість днів, коли в розрахунковому періоді було дебетове сальдо за рахунком.

Переваги та недоліки контокорентного кредиту розглянемо на рис. 4.

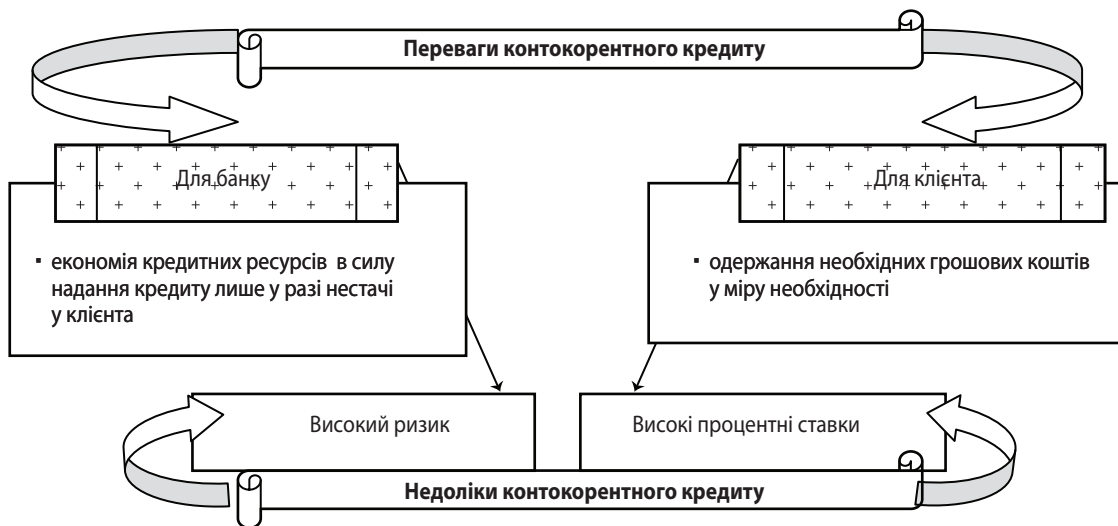

Рис. 4. Переваги та недоліки контокорентного кредиту

Онкольна кредитна лінія – по-іншому «кредит до запитання». Слово «онкольний» походить від англійського «on call» – за дзвінком, на вимогу). Цей кредит не має певного, заздалегідь встановленого строку використання і погашення і може бути повернений позичальником чи вистребуваний до погашення банком-кредитором в будь-який час без попередження або з коротким повідомленням (за 2 – 7 днів).

Схема надання онкольного кредиту така: банк відкриває позичальнику спеціальний рахунок, на який перераховує певну суму, обумовлену в договорі за кредитом. Позичальник може в будь-який момент знімати і перераховувати гроші в межах передбаченого ліміту. Банк нараховує відсотки на суму використаних грошей за фактичний час користування позиковими коштами [11].

Онкольні кредитні лінії пропонуються компаніям, які працюють у сфері торгівлі, у промисловому виробництві, під заставу цінних паперів, а також матеріальних і товарних цінностей.

Плюси і мінуси онкольних кредитів викладено на рис. 5.

Ще одним із цікавих методів надання кредиту є кредитування за овердрафтом.

Овердрафт (англ. overdraft від over – поверх, перевищення + draft – чек, рахунок) – форма короткострокового кредиту в межах встановленого банком ліміту, що дозволяє клієнтові оплачувати платіжні доручення у розмірах, що перевищують залишок на поточному рахунку.

Кредит за овердрафтом може бути виданий тривалістю від декади, місяця і до року залежно від потреби позичальника та від виду овердрафту. Як забезпечення за овердрафтом можуть виступати рухоме і нерухоме майно позичальника, гарантії банків, фінансове (майнове) поручительство третіх осіб. Овердрафт може надаватися і без наявності будь-якого забезпечення (так званий бланковий овердрафт).

Овердрафт не має цільового характеру, тобто передбачається, що позичальник сам визначає розподіл та призначення використання позикових коштів.

Ліміт овердрафту є максимально допустимою сумою фактичної заборгованості на кожен момент часу. Кожен банк може мати свою методику розрахунку, і розмір нада-

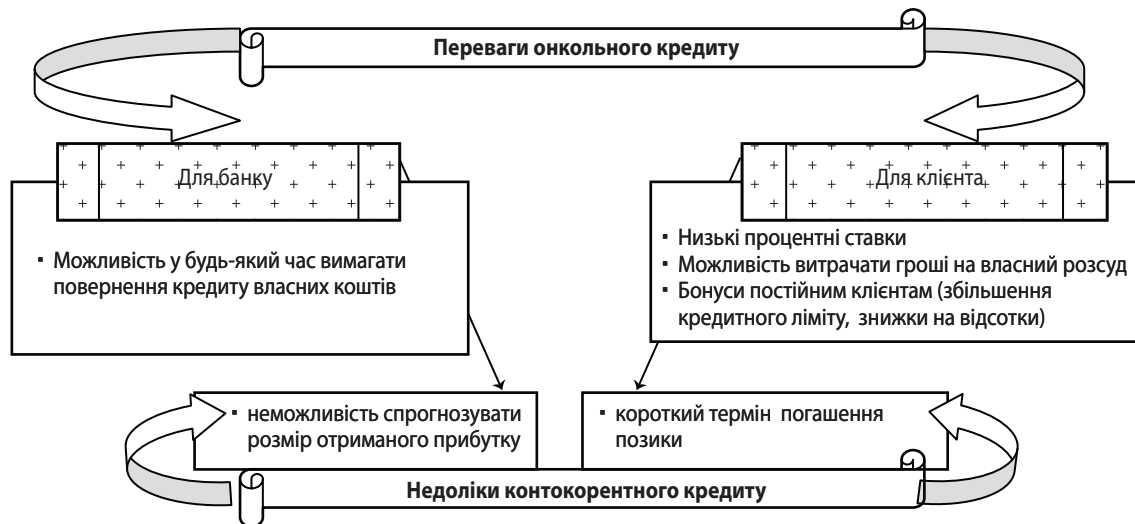

Рис. 5. Переваги і недоліки онкольного кредиту

Таблиця 1

Види овердрафту

Вид овердрафту	Характеристика	Формула розрахунку ліміту	Умовні позначення
Стандартний овердрафт	<ul style="list-style-type: none"> надається клієнтові в межах встановленого ліміту для виконання його платіжних доручень та оплати витрат, пов'язаних з їх виконанням, а також касових документів позичальника, незважаючи на недостатність або відсутність грошових коштів на рахунку 	$L = T / 2$	L – розрахунковий ліміт овердрафту; T – мінімальний усічений місячний кредитовий оборот за розрахунковим рахунком клієнта;*
Овердрафт авансом	<ul style="list-style-type: none"> надається клієнтові, який відповідає вимогам банку, з метою залучення (повернення) його на розрахунково-касове обслуговування 	$L = T(a) / 3$	T(a) – мінімальний усічений місячний кредитовий оборот за розрахунковим рахунком клієнта за мінусом майбутніх платежів з погашення заборгованості за кредитами і сплатою відсотків банкам-кредиторам;
Овердрафт під інкасацію	<ul style="list-style-type: none"> надається клієнтам, які відповідають вимогам банку і не менше 75% оборотів за кредитом розрахункового рахунку яких становить грошова виручка, що інкасується (у т. ч. здана на розрахунковий рахунок самим клієнтом) 	$L = I / 1.5$	I – мінімальний місячний обсяг готівкових надходжень клієнта;
Технічний овердрафт	<ul style="list-style-type: none"> надається клієнтові без урахування його фінансового становища, під оформлені на рахунок позичальника платежі (продаж/купівля валюти на біржі, до повернення термінового депозиту або інші гарантовані надходження на рахунок клієнта). <p>Після отримання очікуваних надходжень на рахунок клієнта технічний овердрафт закривається</p>	$L = 0.95 \times S$	S – сума гарантованих надходжень на рахунок клієнта протягом найближчих 3 днів

* Мінімальний усічений місячний кредитовий оборот за розрахунковим рахунком клієнта у банку розраховується таким чином:

1) від кожного місячного кредитового обороту за розрахунковим рахунком за останні три повні місяці віднімаються по три максимальні надходження протягом відповідного місяця. У розрахунку не враховуються отримані кошти за кредитами;

2) з отриманих усічених оборотів (за 3 місяці) вибирається місяць із найменшими оборотами, який і використовується у подальших розрахунках

ного банком ліміту залежить більше від стабільного фінансового становища підприємства і від його позитивної кредитної репутації. Види овердрафту і варіанти розрахунку ліміту надані в табл. 1.

Умови процентної ставки або плати за користування овердрафтом залежать від кредитної політики банку. Один із варіантів – відсотки за користування овердрафтом на-

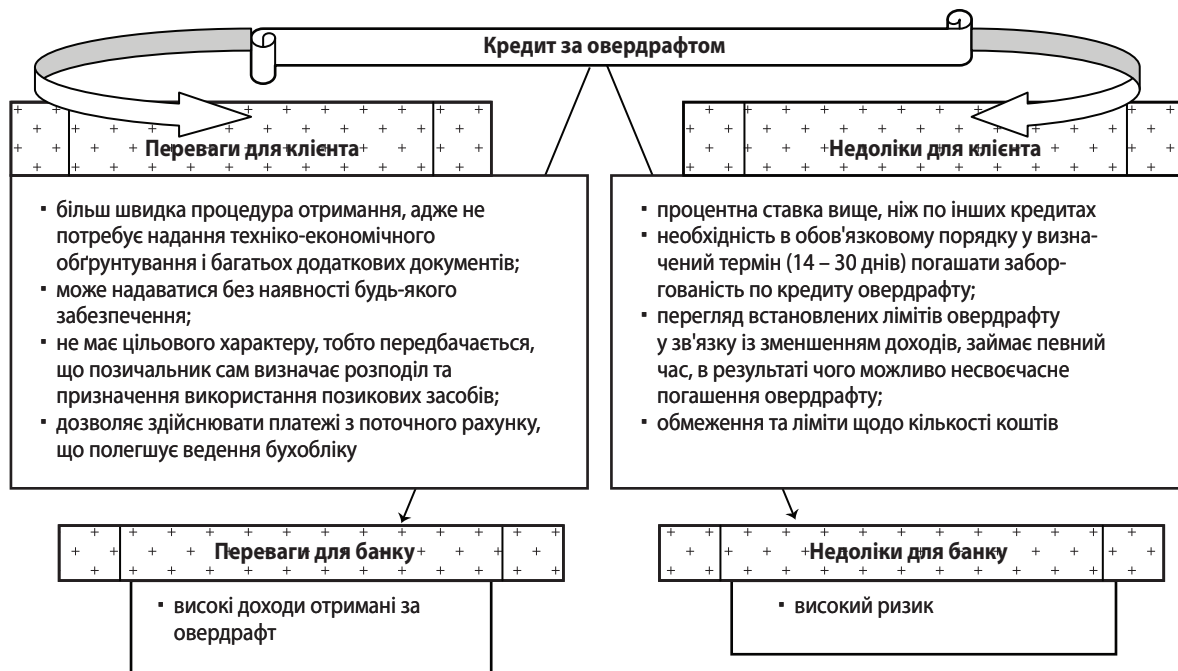
раховуються один раз на місяць на суму фактичної заборгованості і за фактичний термін використання кредиту за методом «факт / 365 днів» і підлягають сплаті у тому місяці, в якому вони нараховані. Також банк може вибрати варіант, коли відсотки за користування овердрафтом нараховуються щодня на суму дебетового сальдо за поточним рахунком клієнта, яка була закрита за рахунок овердрафту.

Погашаються відсотки щодня автоматично з поточного рахунка, що працює у режимі овердрафту.

За невчасне повернення наданого кредиту за овердрафтом банк стягає пеню і підвищені відсотки.

Овердрафт за своєю суттю аналогічний звичайному кредитуванню, проте має низку переваг, які розглянемо на рис. 6.

Висновок. На основі розглянутих методів кредитування підприємництва найбільш популярними виділено такі: кредитна лінія, овердрафт, разовий строковий кредит. Виявлено, що перевагою кредитної лінії є те, що позичальнику надається можливість у рамках встановленого ліміту використати кредитні кошти безпосередньо в момент виникнення необхідності, що, у свою чергу, дозволяє знизити

Рис. 6. Переваги і недоліки кредиту за овердрафтом

витрати на обслуговування кредиту, але основними вадами цього методу кредитування є те, що при виникненні труднощів з погашенням попереднього траншу банк може зменшити або закрити кредитний ліміт, а на незатребуваний ліміт кредитної лінії ввести додаткову комісію. Овердрафтне кредитування відзначається швидкою процедурою отримання кредиту, може надаватися без наявності забезпечення, не має цільового характеру, дозволяє здійснювати платежі з поточного рахунку, водночас, процентна ставка за овердрафтом вища, ніж по інших кредитах, також мінусом є необхідність в обов'язковому порядку у визначений, досить короткий термін, погашати заборгованість по кредиту. Кредитування в порядку одноразової видачі коштів відрізняється простотою в наданні та послідовністю в організації процесу кредитування, але нарахування процентів відбувається відразу після перерахування коштів позичальнику на всю суму отриманого кредиту.

Отже, приймаючи рішення про отримання банківського кредиту, підприємець має обрати той чи інший метод кредитування, враховуючи всі переваги та недоліки вибраного методу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI / Відомості Верховної Ради України [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

2. Примостка Л. О. Сучасний стан та тенденції банківського кредитування / Л. О. Примостка // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць. – 2010. – № 15. – С. 163 – 170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/273/1/15_19.pdf

3. Жукова Н. К. Сучасний стан та проблеми управління кредитним портфелем комерційних банків / Н. К. Жукова, Н. В. Зражевська // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 1 – 2 (1). – С. 70 – 72.

4. Чайковський Я. І. Тенденції, сучасний стан та перспективи розвитку банківського кредитування в Україні / Я. І. Чайковський // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – 2013. – Т. 13. – С. 238 – 246.

5. Шевчук І. Б. Банківське кредитування в Україні: ретроспективний аналіз і перспективи зміни / І. Б. Шевчук, О. М. Орлова // Сталій розвиток економіки. – 2012. – № 4(14) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua/>

6. Чиж Н. М. Сучасний стан банківського кредитування в Україні / Н. М. Чиж, Д. В. Смолич // Економічний форум. – 2011. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/ekfor/2011_2/63.pdf

7. Біломістний О. М. Особливості кредитування малого бізнесу в зарубіжних країнах / О. М. Біломістний // Регіональна економіка. – 2013. – № 1. – С. 171 – 177.

8. Кузнецова Л. В. Роль банківського кредитування у фінансовому забезпеченні розвитку реального сектора

економіки України / Л. В. Кузнецова // Економічний простір. – 2008. – № 20/1. – С. 107 – 115.

9. Вовк В. Я. Кредитування і контроль : навчальний посібник / В. Я. Вовк, О. В. Хмеленко. – К. : Знання, 2008. – 463 с.

10. Мацелюх Н. П. Розвиток форм і методів кредитування малого та середнього бізнесу / Н. П. Мацелюх, О. М. Унінець // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 9 – 10 (1). – С. 38 – 41.

11. Калініченко Л. Л. Актуальні проблеми фінансування підприємств малого та середнього бізнесу в сучасних умовах / Л. Л. Калініченко, С. М. Кобзистий // Економічний форум. – 2013. – № 2. – С. 228 – 235.

12. Калініченко Л. Л. Роль банківського кредитування у розвитку малого бізнесу в Україні / Л. Л. Калініченко, К. К. Мусіяка // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – Вип. 50. – С. 325 – 329.

REFERENCES

Bilomistnyi, O. M. "Osoblyvosti kredytuvannia maloho biznesu v zarubizhnykh krainakh" [Features of small business loans in foreign countries]. *Rehionalna ekonomika*, no. 1 (2013): 171-177.

Chaikovskiy, Ya. I. "Tendentsii, suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku bankivskoho kredytuvannia v Ukraini" [Trends, current state and prospects of development of bank lending in Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz vol. 13* (2013): 238-246.

Chyzh, N. M., and Smolych, D. V. "Suchasnyi stan bankivskoho kredytuvannia v Ukraini" [The current state of bank loans in Ukraine]. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/ekfor/2011_2/63.pdf

Kuznietsova, L. V. "Rol bankivskoho kredytuvannia u finansovomu zabezpechenni rozvytku realnoho sektora ekonomiky Ukrainy" [The role of bank lending in the financial support of the

real sector of economy of Ukraine]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 20/1 (2008): 107-115.

Kalinichenko, L. L., and Kobzystyi, S. M. "Aktualni problemy finansuvannia pidpriemstv maloho ta serednyoho biznesu v suchasnykh umovakh" [Actual problems of financing small and medium enterprises in modern conditions]. *Ekonomichnyi forum*, no. 2 (2013): 228-235.

Kalinichenko, L. L., and Musiaka, K. K. "Rol bankivskoho kredytuvannia u rozvytku maloho biznesu v Ukraini" [The role of bank lending to small business development in Ukraine]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 50 (2013): 325-329.

[Legal Act of Ukraine] (2012). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

Matseliukh, N. P., and Unynets, O. M. "Rozvytok form i metodiv kredytuvannia maloho ta serednyoho biznesu" [Development of forms and methods of lending to small and medium businesses]. *Ekonomichnyi chasopys-XXI*, no. 9–10 (1) (2013): 38-41.

Prymostka, L. O. "Cuchasnyi stan ta tendentsii bankivskoho kredytuvannia" [The current state and trends of bank lending]. http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/273/1/15_19.pdf

Shevchuk, I. B., and Orlova, O. M. "Bankivske kredytuvannia v Ukraini: retrospektyvnyi analiz i perspektyvy zminy" [Bank lending in Ukraine: retrospective analysis and perspectives change]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*. <http://archive.nbuv.gov.ua/>

Vovk, V. Ya., and Khmelenko, O. V. *Kredytuvannia i kontrol* [Loans and control]. Kyiv: Znannia, 2008.

Zhukova, N. K., and Zrazhevska, N. V. "Suchasnyi stan ta problemy upravlinnia kredytnym portfelem komertsiiynykh bankiv" [Current state and problems of credit portfolio of commercial banks]. *Ekonomichnyi chasopys-XXI*, no. 1–2 (1) (2013): 70-72.